

как часть культурного наследия народов России. Т. 1 / под общей редакцией А. В. Окорочкова. М. : Институт Наследия, 2021. 558 с.

4. Полісся України. Матеріали історико-етнографічного дослідження. Вип. Київське Полісся. 1994. Львів. Інститут народознавства НАН України. 1997.

5. Мазурик Ю.М. Колекція човнів-довбанок (збережених і не збережених), знайдених на теренах Волинської області. *Волинський колекціонер: альманах*. Науково-популярне видання. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2022. № 5. С. 73–76.

6. Демедюк О. І. Шацьк. Мельники (Шацькі): краєзнавчо-історичні нариси. Луцьк: Волинські старожитності, 2012.

7. Мазурик Ю. М. Проблеми дослідження і збереження гідроархеологічних пам'яток на Волині. *Волинський музейний вісник*: Наук. зб.: Вип. 8. / упр-ня культури Волин. ОДА; Волин. краєзн.музей; каф. документознавства і музейн. справи СНУ ім. Лесі Українки; Упоряд. А. Силук. Луцьк, 2016. С. 108–110.

8. Adam Chętnik. Rybołówstwo na Narwi. *Ziemia*. Warszawa, 1911. № 5. S. 70.

9. B. Dybowski. Dwie Świtezie. *Ziemia*. Warszawa, 1911. № 5, 15, 18.

УДК 811.61.2'373.21

Мамчич-Миткалик Тетяна (м. Луцьк)

ГІПОТЕЗА ЩОДО МОЖЛИВОГО ЗНАЧЕННЯ ГІДРОНІМІВ КОПАЇВКА, ЛУКИ, ЛЮЦИМЕР ТА ПРИП'ЯТЬ

Пропонується розглянути назви деяких регіонально пов'язаних водойм Шацького району із залученням романо-германських мов, зокрема, шведської (як однієї з балтійських). З огляду на характер конференції, який є скоріш краєзнавчим, а не вузькопрофільним, у цьому короткому дописі пропустимо обґрунтування того, чому саме такі мови обрані для порівняння.

Найперше звернімось до назви “Люцимер”. Цей гідронім зустрічається також у формах Люцимир, Luscimig та ін., про що написано в “Етимологічному словнику топонімів України” Лучика В.В. ([1]). Там же наводиться версія про походження цієї назви від чоловічого імені Лютомир.

Назву “Прип'ять” дослідник Антін Бужанський вважав слов'янською, похідною від “припадь”, що білоруською означає “перепадисте місце, або трясовисько” ([3]). Ця версія присутня і в інших джерелах, наприклад, в ([4]). У вікіпедії ([5]) наводиться дієслово “припинати” як джерело назви Прип'яті.

На додаток до вказаних пропонуємо свою гіпотезу про семантику цих назв у зв'язку з географічним положенням та можливим значенням у загальній логістичній системі регіону.

У недавній публікації Панишка С. Д. “Забута волинська річка Люцимер” ([2]) викладено гіпотезу про можливе сполучення між Балтійським та Чорним морями, яке включає фрагмент з річкою Копаївкою, озерами Луки, Люцимер, давньою річкою Люцимер, річкою Прип'ять. Ця праця підкріплена посиланнями на археологічні знахідки в даному регіоні, які підтверджують наявність комунікацій в минулому.

Про те, що “правдоподібно мандрівка готів відбувалася долиною Висли і Бугу, звідки вони скерувалися на полудневий схід через Полісся... чисельні згадані ріки були допливами Прип'яті (Вижівка, Турія, Стохід і т.д.) ... переходила дорога на Волинь і Поділля, а звідти на причорноморські степи. Була це мабуть найстарша суходільна дорога з-над Балтику до Чорного моря” пише Антін Бужанський ([3]).

В припущенні можливого шляху, який сполучає моря, висунемо гіпотезу, що “Люцимер” може означати “сполучення морів”. На користь цієї гіпотези працюють наступні факти:

1. Озеро Люцимер розташоване на межі басейнів Балтійського та Чорного морів.
2. Назва “Люцимер” (Lutsymer, Lucimer) складається з частин “люци-” та “-мер” (luc, mer)

Схожим на “люци-”, або “люк-” англійським словом є “lock” – “замОк”. У шведській, норвезькій, німецькій, англійській мовах і в їхній старіших версіях є слова, які містять схожі за звучанням частини (корені).

Етимологічний словник англійської мови (Online Etymology Dictionary([2]), що посилається на OED – Oxford English Dictionary, - виводить схоже слово “lock” – “замок” із староанглійського слова “loc” – “болт, пристрій для закривання дверей, ... та інші, а також протогогерманського “*lukan” – корінь дієслова “замикати”. У старонорській мові слово “lok” – “закривання, замок”, готичною “usluks” - "відкривання", германською “loch” - "відкриття, яма, діра”, данською “luik” – “що закриває”. Шведською “slut”, “avslut”, які також означають також “замикати, завершувати, закінчувати” та “відмикати”.

Українські слова “злучати”, “розлучати” мають корінь “-лuch-” із значенням з'єднання.

Частина “-мер” може означати “море, моря”. Це співзвучно в українській мові. Латиною “море” теж звучить подібно – “mare”.

3. Гіпотетичний маршрут, який з'єднує моря, запропонований в [2], містить озеро Люцимер як необхідний (і також необхідний) елемент, а шлях, описаний в [3] цього не виключає.

У світлі ідеї про цільний транзитний шлях назви рік Копаївка та Прип'ять теж доречно пояснюються. Річка Прип'ять є сполучною прив'язкою до Дніпра – “припинає” до Дніпра, а значить, і до Чорного моря.

Стосовно річки Копаївки пропонуємо розглянути два аспекти.

Перший розглядає етимологію назви від слова “копати”. Може, і дійсно, щось копали. Тоді це означає, що для такого трудомісткого проекту були справді значні цілі, як, наприклад, судноплавне сполучення з річкою Буг.

Другий аспект як одночасно існуючу версію розглядає подібність звучання назви “Копаївка” до сучасного шведського слова “korpe” – ”поводок”, тобто, шнур для припинання тварин. (Тут варто було б вивчити старіші версії та етимологію слова. Наразі сучасний відповідник є поточним елементом дослідження). Фактично, теж “Прип'ять”, яка також “припинає”, але в цьому разі до Балтійського моря.

На шляху від річки Копаївка до озера Люцимер знаходиться озеро Луки, що в даній транспортній гіпотезі є сполучним елементом. І це природньо узгоджується із нашим трактуванням “luk-” як “сполучення”, “з'єднання”.

Отже, за нашою думкою, назви гідронімів р. Копаївка, оз. Луки, оз. Люцимер, р. Люцимер, р. Прип'ять могли отримати свої устоєні назви цілісно, в одній системі, пояснюючи свою логістичну роль як складових глобального транзитного проекту.

Джерела та література:

1. Лучик В.В. Етимологічний словник топонімів України. К.: Академія. 2014. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Luchyk_Vasyl/Etymolohichnyi_slovyk_toponimiv_Ukrainy.pdf
2. Панишко С. Забута волинська річка Люцимер. *Дніпро – Даугава – Німан: міжцивілізаційні контакти в середньовічні часи*. К.: ІА НАНУ, 2021. С. 74–82.
3. Бужанський А. Ріка Прип'ять та її допливи. Старі водні шляхи між доріччям Чорного моря і Балтиком (географічно-археологічна студія). [Архівовано 22 червня 2020 у Wayback Machine.] Вінніпег: Інститут дослідів Волині, 1966. 40 с.
4. Prucec. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*. Warszawa: Druk «Wieku», 1888. Т. IX. S. 115. URL: http://dir.icm.edu.pl/pl/Slovník_geograficzny/Tom_IX/115
5. Прип'ять. . URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Прип'ять>
6. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/search?q=lock>

УДК 26-756(091) (477.82)

Остапук Олександр (м. Любомль)

ДО 125 РІЧЧЯ ВІДКРИТТЯ ЛЮБОМЛЬСЬКОЇ ТАЛМУД-ТОРИ (ШКОЛА) (1898)

Про перше єврейське поселення в Любомлі повідомляє єврейський науковець, спеціаліст з історії польсько-російських євреїв, Філіп Фрідман у своїй статті «Євреї Холма», чия історія пов'язана з сусіднім Любомлем. Фрідман пише, що стосовно Любомля ми маємо